

Belevade män håller inte med bordsdamerna

Fel.

Fel.

FOTO: PERSSON/REUTERS

FOTO: PERSSON/REUTERS

Etikettböcker är alltid intressanta. Dessa vägledning till stil och finess påpekar ju vad författaren med rätt eller orätt anser måste påpekas och speglar därigenom mer eller mindre sakkunniga föreställningar om finare kretsars umgängeskoder.

TEXT: JAN SÖDERQVIST

Rätt.

Rätt.

När den tyskjudiske sociologen Norbert Elias skrev sin "Sedernas historia", var det etikettböcker som utgjorde det huvudsakliga källmaterialet. Genom att jämföra påbudena vad gäller exempelvis bords-skick över tiden, kunde han följa hur drifts- och aggressionskontrollen gradvis utvidgades, finjusterades och framför allt, internaliserades. Allt fler etikettsbrott blev med tiden både onämnbare och otänkbara, och syndaren gjorde sig därför bokstavligen omöjlig. I ett samhälle där den sociala rörligheten ökar, krävs det att var och en i allt högre grad blir sin egen stil- och uppförandepolis för att ordning skall råda. Mycket av det som kallas lössläppthet är blott skenbart. Bara en barbar tror att det är fritt fram att ta för sig bland alla topplösa skönheter på stranden utanför St Tropez. I själva verket är en benhård internalisering av driften själva förutsättningen för alla de bara brösten.

DET DÅR MED KLÄDER ÄR ETT KAPITEL FÖR SIG. Förr var allting på sätt och vis enklare. Klädseln var en tydlig och pålitlig markör av social tillhörighet, sambandet mellan stil och status var starkt. Inte minst yrket avgjorde hur man gick klädd till vardags, medan man i dag i mycket högre grad avgränsar saken själv. Utrymmet för lek och improvisation har vidgats enormt. Ena dagen väljer man kanske något fräckt eller slapp, kanske shorts och fleece, andra dagen kostym och slips, och varken

det ena eller andra betyder någonting särskilt, det är snarast att ses som uttryck för vederbörandes humör för stunden. De en gång så omedgörliga koderna har luckrats upp och försunnit.

Häromdagen visades Ingmar Bergmans och Alf Sjöbergs Hets i tv. Den är gjord 1944, och här sitter alla läroverks- ynglingarna och sliter med latinet iförda prydliga kavaj och slips. Och här handlar det ändå om uppror mot auktoritet. Det upproriska kunde på sin höjd uttryckas med litet rufs i håret, aldrig i något avvikande val av klädsel. De unga männen såg i allt väsentligt ut som yngre upplagor av sina fäder, deras skola var avsedd som en inskolning till ett liv som ansvarsfulla fäder, det var inte så mycket tal om vare sig kritiskt tänkande eller individuellt självförverkligande. Individ var man, så att säga, bara som hobby och hemma i det privata. Och det hade just ingenting med ens kläder att göra.

I DAG STÅR INDIVIDEN UNDER ETT HÅRT individualiseringsstryck, och i stället för att låta situationen avgöra klädseln låter man det egna klädet i allt större utsträckning definiera situationen. När man nu för tiden får en skriftlig festinbjudan, går det naturligtvis inte längre att utgå ifrån att det är frack som gäller. Och frågor man värdparet om vägledning, får man som regel svaret att man ska ta det man "känner för". De goda nyheterna i sammanhanget är möjligen denna nyunna frihet att följa växlarna i det egna känslolivet, de

mindre goda är en tilltagande vilshenhet. I varje fall om man ska döma av de alltmer frekvent uppdäknade böckerna i ämnet. En god vän till mig, innehavare av exklusiv butik i Stockholm, har berättat om hur många kunder kommer in och ber att få slipsen knuten för att sedan aldrig knyta upp den igen.

KANSKE VILL MAN HA ÅTMINSTONE NÅGON välsittande kostym i garderoben, kanske en rock och några slipsar, kanske en smoking för festliga tillfällen. Hur gör man då, vart går man då? Vilka material väljer man, vad är prisvärt och vad betyder alla måttangivelser och branschbegrepp? Det går inte längre att lita på att sådant går i arv från fäder till söner. Själva hade jag, för övrigt, mycket större hjälp av morfar än av min pappa i det här avseendet. Och vad jag i dag vet om välsydda herrkläder har mer med ett med tiden utvecklade intresse än med traderade kunskaper att göra. Men att resa till Milano för att följa Zegna- och Cerruti-kostymer från ax till limpa, det vill säga: från väveri till show room, är inte en möjlighet inom räckhåll för var och en. Därför är det alls inte